

Țara tuturor imposibilităților

Dan Dungaciu

Cine suntem noi. Cronici de la Est la Vest

editura Cartier, 2009

Imaginați-vă un stat european unitar, dar căruia de aproape 20 de ani îi este imposibil să controleze 11% din teritoriul său (o enclavă cu „guvern”, legi și monedă proprii); un stat suveran, dar căruia îi este încă imposibil să-și traseze propria linie politică, fără sugestii venite din afară; un stat independent, dar care și-a înscris în Constituție o clauză a neutralității – în fapt, o sugestie rusească, menită să garanteze că nu va fi posibil ca statul despre care vorbim să meargă spre NATO. Acest stat este condus acum de un Partid al Comuniștilor, care înainte de a veni la putere declara că vrea să ducă țara în Uniunea Europeană. În acest stat de aproape două decade, Academiei locale și Parlamentului local le este imposibil să cadă de acord asupra unei simple probleme simple: cea a graiului. Academicienii spun că populația vorbește „limba română”, iar autorii Constituției spun că ea vorbește „limba moldovenească”. Este unul dintre cele mai noi state ale Europei – și-a declarat independența în 1991 – dar președintele său repetă că statul are o istorie milenară. În fine, peste râul de la granița de Vest a acestui stat s-au construit în anii '90 câteva poduri de flori, dar tot acolo, în acest ultim deceniu, s-au restricționat efectiv câteva puncte de trecere a frontierei, astfel încât unor cetățeni români le-a fost imposibil să intre.

Da, ați ghicit: este vorba despre Republica Moldova.

Din păcate acest stat devine rar un subiect pentru profesorii de istorie – Științe politice de limbă română. Cu câteva excepții – Vitalie Ciobanu sau Monica Heintz -, cei care scriu despre Republica Moldova o fac într-un stil premodern, nostalgic sau vindicativ. O excepție este și Dan Dungaciu – unul dintre cei mai buni cunoscători ai domeniului. Culegerea sa de „cronici” pusă sub un titlu împrumutat de la Samuel Huntington (Who Are We? – o întrebare cu mult mai grea în cazul cetățenilor

Republicii Moldova decât în cel al americanilor) tratează problemele acestui teritoriu de-a lungul secolului al XX-lea și mai ales din ultimele două decenii. Teza acestui volum: problema identitară este cea mai acută pentru acest stat aflat între România și Ucraina (din punct de vedere geografic) și între Uniunea Europeană și Rusia (din punctul de vedere al sferelor de influență). Cu empatie și calm, pe baza unei documentații la zi și având curajul unor speculații intelectuale de calitate, Dungaciu inventariază prea puținele certitudini și prea multele dileme ale acestui tânăr stat. El analizează criza endemică transnistreană, un „conflict înghețat” flat aproape de granița de Est a României (și a NATO) și perpetuat de singura putere care este direct interesată deocamdată în tergivesarea dosarului – adică de Rusia. Dungaciu subliniază, de asemenea, conservatorismul (nu în sens britanic, ci ex-sovietic!) al administrației Voronin locale, prezentând totodată, cum era și cazul, interacțiunea dintre religie, politică și geopolitică pe scena de idei, interese și personaje din Republica Moldova – drept care cititorului nu-i va fi greu să înțeleagă de ce președintele Voronin (fost și viitor lider al Partidului Comuniștilor local) pare un așa de înfocat susținător al noului Patriarh al Rusiei, Kiril. Unele idei importante prin consecințele posibile sânt expediate puțin grăbit (vezi principiul vaselor comunicante – Basarabia/Transilvania în secolul trecut românesc, p. 103); câteva demonstrații se repetă sub diverse forme (ceea ce poate e inevitabil într-o culegere de texte scrise de-a lungul câtorva ani), altele apar aprecieri bizare, minate de falsitatea unor premise (precum digresiunea despre „chestiunea rromă”, în cap.V). Dar peste toate acestea, volumul propune o temă grea, în interpretarea unui intelectual preocupat serios și sincer de ceea ce se întâmplă – sub zodia posibilului și imposibilului – în greu de deslușita țară de dincolo de Prut.